

Quickscan flora en fauna in het kader van de sloop en herontwikkeling van het Mercon/Kloos-terrein in Kinderdijk

Juli 2018

P18-090/W1488

Auteur: R. Haan

Natuur-Wetenschappelijk Centrum

078-6213921

nwcadvies@nwcadvies.nl

www.nwcadvies.nl

Quickscan flora en fauna in het kader van de sloop en herontwikkeling van het Mercon/Kloos-terrein in Kinderdijk

Opdrachtgever: KuiperCompagnons

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Veldwerk: Rob Haan en Jeroen Dekker

Samenstelling: Rob Haan

Foto's: Jeroen Dekker

Quickscan flora en fauna in het kader van de sloop en herontwikkeling van het Mercon/Kloos-terrein in Kinderdijk [Samenst.: Haan, R.] [Foto's: Dekker, J.]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/NWC.

Trefw.: Flora en fauna, Wet natuurbescherming, Mercon/Kloos, Kinderdijk

W1488/P18-090

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, juli 2018

Inhoud

Samenvatting

1	Inleiding	7
2	Gebiedsbeschrijving en voorgenomen plannen	9
3	Wettelijk kader	11
4	Methode	15
5	Resultaten	17
6	Effecten, verplichtingen en aanbevelingen	19

Referenties

Bijlagen:

Bijlage 1: Beschermden soorten Wet Natuurbescherming en Rode Lijst

Bijlage 2: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Bijlage 3: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Samenvatting

Toetsing soortbescherming

Onderstaande samenvatting geeft de conclusies ten aanzien van de toetsing van de plannen aan de wettelijke soortbescherming weer. Voor de volledigheid en om een verkeerde interpretatie te voorkomen, dient ook hoofdstuk 6 gelezen te worden.

Vleermuizen

Mogelijke verstoring, beschadiging en/of vernieling van eventuele verblijfplaatsen in enkele (delen) van sommige gebouwen.

Vervolgonderzoek in de vorm van 6 inventarisaties in de periode van half mei - tot en met september in sommige delen van enkele gebouwen.

Grondgebonden zoogdieren

Mogelijkheden voor Steenmarter in alle gebouwen (m.u.v. gebouw 1).

Vogels vaste met een verblijfplaats

Mogelijk broedende Kerkuil en broedvogelsoorten van tabel 5.

Vervolgonderzoek in geschikte gebouwen (interieur)

Overige soortgroepen en soorten

Geen aanvullend beschermde soorten, wel zorgplicht.

Beschermde Natuurgebieden

Toetsing aan de natuurdoelstellingen van Natura 2000-gebied #106: Boezems Kinderdijk, dat binnen de directe invloedssfeer van het plangebied ligt.

1. Inleiding

Er bestaan plannen om de leegstaande bedrijfsgebouwen op het Mercon/Kloos-terrein in Kinderdijk, gemeente Alblasserdam, te slopen en het terrein te herontwikkelen.

In het kader van de Wet natuurbescherming dient bij dergelijke ruimtelijke ingrepen onderzoek gedaan te worden naar de (mogelijk) aanwezige natuurwaarden en dient een beoordeling gemaakt te worden van eventuele negatieve effecten van de plannen op deze waarden.

KuiperCompagnons heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) opdracht gegeven om een quickscan flora en fauna op deze locatie uit te voeren en om te adviseren met betrekking tot de relevante natuurwetgeving.

Figuur 1: Ligging plangebied (rood omcirkeld) in de omgeving.

Bron kaartmateriaal: Google Earth, 2018

Figuur 2: Indicatieve tekening van de toekomstige situatie.

2. Gebiedsbeschrijving en voorgenomen plannen

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied betreft de voormalige bedrijfsterreinen van scheepswerf Kloos Kinderdijk en constructiewerf Mercon aan de Kinderdijk-west in Alblisserdam. Het gebied wordt in het westen begrensd door de rivier De Noord en in het oosten door de Kinderdijk-west. Aan de andere zijde van deze dijk ligt in het zuidoosten de bebouwing van het dorp Kinderdijk en in het noordoosten De Hooge Boezem van de Nederwaard, een natuurgebied dat onderdeel uitmaakt van het Natura 2000-gebied Boezems van Kinderdijk. Op het terrein bevinden zich momenteel de vervallen en leegstaande bedrijfshallen en andere gebouwen van de voornoemde scheepswerf Kloos en het constructiebedrijf Mercon. Het open terrein rond de bedrijfsgebouwen bestaat voornamelijk uit; verharding, enkele boschages, bomen, ruigtestroken en ruderaal terrein. Aan de rivierzijde bevinden zich nog steigers en aanlegplaatsen

Zowel in de vervallen gebouwen als op het open terrein is sprake van opslag van machines, divers materiaal, hout en zout

Beschermde gebieden

Het dichtstbijzijnde gebied dat onder de bescherming van de Wet natuurbescherming valt is Natura 2000-gebied "Boezems Kinderdijk. Dit Natura 2000-gebied bevindt zich op minder dan één kilometer afstand van de planlocatie. Vanwege deze geringe afstand kan er sprake zijn van nadelige effecten op instandhoudingsdoelstellingen van voor dit Natura 2000-gebied aangewezen habitattypen en doelsoorten. Om deze reden is het uitvoeren van een zogenaamde habitattoets verplicht.

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Omdat er, als gevolg van de voorgenomen plannen, geen oppervlakte aan NNN-gebied verloren gaat, is er geen afzonderlijke toetsing aan de wet- en regelgeving omtrent het NNN nodig.

Voorgenomen plannen

De bestaande (bedrijfs)gebouwen worden gesloopt en bomen (vooral zaailingen) en boschages op het terrein zullen grotendeels worden gerooid. Het gebied wordt vervolgens heringericht en er zullen naar verwachting 265 woningen op het terrein worden gerealiseerd. Daarnaast zijn er mogelijk afmeervoorzieningen voorzien voor de, internationaal vermaarde, toeristische trekpleister en cultureel erfgoed: Molens van Kinderdijk.

3. Wettelijk kader

3.1 Wettelijk kader

Voor dier- en plantensoorten zijn in de Wnb een aantal verbodsbepalingen opgenomen, waarvan vooral de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 belangrijk zijn in het kader van flora- en faunaonderzoek bij onder andere ruimtelijke ontwikkelingen (tekstvak 1).

Artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 Wet natuurbescherming:

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van de dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen of af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10

1. Het is verboden:
 - a) In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten genoemd in de bijlage, onderdeel A bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b) De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
 - c) Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

De verbodsbepalingen uit de artikelen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen uit de Wnb kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden en het kappen van bomen. Ook bij het opstellen of herzien van bestemmingsplannen zijn de bepalingen uit de Wnb van belang. In het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) dient bij het opstellen en herzien van bestemmingsplannen en bij (ruimtelijke) activiteiten een toetsing aan de Wnb plaats te vinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Een inventarisatie van het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit;
- Een inventarisatie en beoordeling van (significant) nadelige effecten als gevolg van de activiteit, op beschermde soorten die binnen het plangebied en/of binnen de invloedssfeer van de activiteit aanwezig zijn;
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten die ook terug te vinden zijn in de artikelen met verbodsbepalingen: alle vogels uit de Europese Vogelrichtlijn (artikel 3.1), alle soorten die in de Europese Habitatrichtlijn vermeld worden (artikel 3.5) en “overige soorten” (artikel 3.10) die alleen op nationaal niveau beschermd worden. Provincies mogen afwijken van de lijst met “overige soorten” door vrijstelling te verlenen voor bepaalde soorten. Hierdoor kan deze lijst per provincie verschillen. Een overzicht van alle beschermde soorten is te vinden in bijlage 1.

Soorten Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn

Wanneer één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.1 en/of artikel 3.5 Wnb overtreden worden door de voorgenomen activiteit, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen wordt voor soorten uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn alleen verleend wanneer voldaan wordt aan *elk* van de volgende voorwaarden:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- Zij is nodig:
 - a) In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid; of
 - b) In het belang van een dwingende reden van groot openbaar belang; of
 - c) In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;

- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Voor vogels kan echter geen beroep gedaan worden op belang b “dwingende reden van groot openbaar belang”.

Wanneer overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden door het treffen van mitigerende maatregelen, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Wel kan in dergelijke gevallen toch ontheffing aangevraagd worden om de te treffen maatregelen goed te laten keuren. Indien het bevoegd gezag de maatregelen goedkeurt, wordt door hen een “positieve afwijzing” afgegeven.

Bij de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Wnb zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevestigingen uit de flora- en faunatoets vermeld en worden maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op beschermde plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel te beperken.

Overige soorten

Voor de soorten uit deze categorie geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 mits een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit. Indien aantoonbaar gewerkt kan worden volgens een dergelijke gedragscode, hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden voor het overtreden van één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.10 van de Wnb.

Indien er geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit of het niet mogelijk is om volgens een dergelijke gedragscode te werken, dient bij overtreding van verbodsbepalingen wel een ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffing kan voor deze soorten echter op grond van meer belangen verleend worden dan het geval is voor de Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermde) de zorgplicht uit artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden.

4. Methode

In het kader van de Wet natuurbescherming is een quickscan flora en fauna uitgevoerd. Deze quickscan bestond uit een veldbezoek en een literatuuronderzoek. Voor het literatuuronderzoek is gebruikgemaakt van verspreidingsgegevens van soorten verzameld door instanties zoals Stichting RAVON en de Vlinderstichting en de NWC database. Mede op basis van het literatuuronderzoek is bepaald voor welke soortgroepen de aanwezigheid en/of geschiktheid van het plangebied onderzocht diende te worden. Tijdens de quick-scan is specifiek rekening gehouden met de mogelijke aanwezigheid van vleermuizen, vogels met een vaste verblijfplaats en grondgebonden zoogdieren. Het plangebied vormt geen geschikt leefgebied voor beschermde dagvlinders. Bovendien komen de meeste beschermde vlindersoorten op slechts een aantal locaties in Nederland voor (voornamelijk natuurgebieden). Om deze reden is deze soortgroep buiten beschouwing van de quickscan gelaten.

Het veldbezoek is op 18 juni 2018 uitgevoerd door twee medewerkers van het NWC. De temperatuur tijdens het veldbezoek bedroeg 20 °C, het was bewolkt en de wind had een kracht van 3 Bft. Deze gegevens zijn door de medewerkers in het veld gemeten of ingeschat.

Vleermuizen

Alle vleermuissoorten worden beschermd door de Wet natuurbescherming (bijlage 2). Het plangebied is daarom beoordeeld op de mogelijke waarde voor deze soortgroep. Hierbij is gelet op de geschiktheid van de aanwezige gebouwen als verblijfplaats voor vleermuizen zoals de aanwezigheid van spouwgaten die toegang geven tot de spouwmuur of andere beschutte plekken zoals openingen achter gevelbeplating. Daarnaast is tijdens het veldbezoek beoordeeld of er in en in de directe omgeving van het plangebied potentieel belangrijke vliegroutes en foerageergebieden voor vleermuizen aanwezig zijn, zoals bomenrijen, andere groene, lijnvormige landschapselementen en (kleinschalige) graslanden en andere (half) open gebieden. Hierbij is tevens gelet op het aanbod van geschikt foerageergebied in de omgeving van het plangebied.

Grondgebonden zoogdieren

De aanwezigheid van het merendeel van de onder de Wet natuurbescherming beschermde grondgebonden zoogdiersoorten kan op voorhand uitgesloten worden. De aanwezigheid van de Steenmarter *Martes foina* kan echter niet worden uitgesloten aangezien er veel potentieel geschikte verblijfplaatsen voor deze soort in de leegstaande gebouwen aanwezig zijn.

In de aangrenzende Hooge Boezem van de Nederwaard komen ook de zwaar beschermde Waterspitsmuis *Neomys fodiens* en Noordse woelmuis *Microtus oeconomus* voor. Het is niet aannemelijk dat er geschikt habitat voor deze soorten in het plangebied aanwezig is, maar voor de zekerheid is tijdens de quickscan gekeken in hoeverre het plangebied geschikt is voor deze soorten.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Vogels met een vaste verblijfplaats worden jaarrond beschermd door de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook voor hun functionele leefomgeving (bijlage 3). Voorbeelden van deze vogels zijn de Huismus *Passer domesticus* en de Gierzwaluw *Apus apus*. Tijdens de quickscan is het plangebied onderzocht op; de aanwezigheid van broedplaatsen van vogels met een vaste verblijfplaats, de geschiktheid van de gebouwen als verblijfplaats voor deze soortgroep en is bepaald welke gevolgen de voorgenomen plannen voor deze vogels met zich mee zouden kunnen brengen (zoals verstoring door geluid). Onder meer is gelet op sporen (braakballen, veren, uitwerpselen, etc), nesten (o.a. oude kraaien-nesten) en waarnemingen van de betreffende vogelsoorten (geluid/zicht/territorium-indicerend gedrag). Tevens is bekeken of het plangebied een significant onderdeel zou kunnen zijn van de functionele leefomgeving van een vogelsoort met een vaste verblijfplaats.

5. Resultaten

Vleermuizen

Gebouw 1 wordt geschikt geacht als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Dit komt door de aanwezigheid van open stootvoegen, waardoor de spouwmuur rondom toegankelijk is voor vleermuizen en het gebouw naar verwachting de juiste ecologische en klimatologische omstandigheden heeft voor zowel zomer- als winterverblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuissoorten. Gebouw 2 is grotendeels ongeschikt voor vleermuizen, vanwege de gebruikte bouwmaterialen, dakbedekking en enkelsteens muren. Een deel van gebouw 2 is wel geschikt vanwege kieren in en tussen beplating en de aanwezigheid van enkele geïsoleerde muren en door openingen en ruimtes tussen daklijsten en -goten en bij pijpen. De andere gebouwen op het terrein worden als ongeschikt beoordeeld als vaste verblijfplaats van vleermuizen. In figuur 3 op de volgende pagina zijn de gebouwen genummerd weergegeven.

Er zijn geen belangrijke foerageergebieden of (onderdelen van) essentiële vliegroutes binnen het plangebied, waar vleermuizen gebruik van zouden kunnen maken.

Grondgebonden zoogdieren

Hoewel er geen concrete aanwijzingen zijn gevonden kan de Steenmarter in het plangebied voorkomen. Aanvullend onderzoek met behulp van wildcamera's kan uitsluitsel geven en wordt derhalve aanbevolen. Tijdens de quickscan is geen geschikt habitat voor Waterspitsmuis en/of Noordse woelmuis vastgesteld, zodat presentie van deze soorten binnen het plangebied uitgesloten kan worden.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Verblijfplaatsen van de soorten Gierzwaluw *Apus apus* en Huismus *Passer domesticus* zijn tijdens de quickscan niet vastgesteld. Deze soorten kiezen hun verblijfplaats graag in bebouwing met een pannendak en een bepaalde hellingshoek welke binnen het plangebied ontbreken. Aangezien de Huismus soms ook binnen in schuren, stallen en hallen broedt en de soort wel als broedvogel is vastgesteld in de woningen aan de overzijde van de Kinderdijk-west, wordt een check-up in de bedrijfshallen nog wel nodig geacht. In gebouw 4 zijn, in een aanbouw, verblijfssporen gevonden van een Kerkuil *Tyto alba* (braakballen en kalkstrepen). Deze sporen waren niet vers en de producent zelf is niet gezien, maar de vogel zou ook ergens in het gebouw kunnen zitten, waardoor een check-up in gebouw 4 ook noodzakelijk geacht wordt.

Op het platte deel van het dak van gebouw 4 is een kleine gemengde broedkolonie van meeuwen gevestigd. Het betreft circa vijf broedparen van de Kleine mantelmeeuw *Larus fuscus* en één van de Zilvermeeuw *Larus argentatus*. Deze soorten behoren niet tot de vogels met een vaste verblijfplaats maar de broedkolonie (vogels en nesten) is wel beschermd zolang hij in gebruik is.

Figuur 3: Ligging verschillende gebouwen op het terrein.

6. Effecten, verplichtingen en aanbevelingen

Vleermuizen

Enkele (delen van) gebouwen zijn geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen; er zijn open stootvoegen aanwezig waardoor de spouwmuur toegankelijk is, kieren tussen beplating en ruimtes tussen daklijsten. Om verblijfplaatsen van vleermuizen aan te tonen/uit te sluiten, dient aanvullend vleermuisonderzoek volgens het meest recente vleermuisprotocol uitgevoerd te worden. Het NWC voert vleermuisonderzoek uit aan de hand van het vleermuisprotocol. Het protocol dient als richtlijn voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de Wet natuurbescherming. Als bevoegd gezag erkent de provincie Zuid-Holland dit protocol en gebruikt zij het als leidraad bij de beoordeling van de kwaliteit van het uitgevoerde vleermuisonderzoek bij ontheffingsaanvragen. Dit aanvullende onderzoek zal bestaan uit zes vleermuisinventarisaties die in de periode half mei tot en met eind september uitgevoerd zullen worden. Vleermuizen gebruiken het landschap gedurende het jaar namelijk op verschillende manieren (i.e. kraamplaats, zomerverblijfplaats, paarverblijf, winterverblijfplaats). Het vleermuisprotocol stelt daarom dat tenminste zes inventarisatiemomenten nodig zijn om de functies, die het gebouw mogelijk voor vleermuizen vervult, zo goed mogelijk te inventariseren. In de kraam/zomerperiode (half mei-half juli) zullen twee inventarisaties uitgevoerd worden. In de zomer/paarperiode (begin augustus-eind september) zullen de overige vier inventarisaties plaatsvinden. Bij het aantreffen van een verblijfplaats is mogelijk een ontheffing nodig en moeten maatregelen getroffen worden zoals het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen.

Aangezien er geen belangrijke foerageergebieden en/of (onderdelen van essentiële) vliegroutes, waar vleermuizen gebruik van zouden kunnen maken, aanwezig zijn, is geen nader onderzoek naar deze onderdelen nodig.

Grondgebonden zoogdieren

Er dient aanvullend onderzoek uitgevoerd naar de Steenmarter te worden met behulp van wildcamera's.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Er dient aanvullend onderzoek uitgevoerd te worden naar huismussen en de Kerkuil in de leegstaande gebouwen en naar eventuele broedvogels van tabel 5.

Vaatplanten

Binnen het plangebied komen geen beschermde vaatplanten voor. Vanuit de Wet natuurbescherming bestaan er geen verplichtingen ten aanzien van deze soortgroep.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermden) de zorgplicht. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Manieren om aan de zorgplicht te voldoen zijn bijvoorbeeld:

- Er wordt gelegenheid gegeven aan amfibieën en grondgebonden zoogdieren, die tijdens de werkzaamheden worden gevonden, te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden. Dit gebeurt door onder andere vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken, steenhopen) gefaseerd te verwijderen;
- In verband met verstoring van aanwezige dieren worden de werkzaamheden zoveel mogelijk overdag uitgevoerd;
- In verband met verstoring van aanwezige dieren wordt geen of amberkleurige verlichting gebruikt tussen zonsondergang en zonsopkomst. Mogelijke verlichting dient naar beneden gericht te zijn.

Ecologische begeleiding

Ecologische begeleiding kan voorkomen dat beschermde soorten flora en fauna (onnodig) verstoord of gedood worden. In combinatie met handelen volgens een goedgekeurde gedragscode wordt hiermee invulling gegeven aan de zorgplicht zoals omschreven in de Wet natuurbescherming. Bij de sloop van de gebouwen wordt ecologische begeleiding aanbevolen.

Referenties:

Database NWC

Ravon.nl

Telmee.nl

Vlindernet.nl

Zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1: Beschermden soorten Wet Natuurbescherming en Rode Lijst

In het kader van de Wet Natuurbescherming worden alle in Europa voorkomende en in het wild levende vogels beschermd en onderstaande soorten uit overige soortgroepen:

Amfibieën <u>Habitatrichtlijn</u> Boomkikker Geelbuikvuurpad Heikikker Kamsalamander Knoflookpad Poelkikker Rugstreeppad Vroedmeesterpad <u>Overige soorten</u> Alpenwatersalamander Bruine kikker Gewone pad Kleine watersalamander Meerkikker Middelste groene kikker/bastaardkikker Vinpootsalamander Vuursalamander	Bultrug Butskop Dwergpotvis Gestreepte dolfin Dwergvinvis Gewone dolfin Gewone spitsdolfijn Gewone vinvis Griend Grijs dolfin Kleine zwaardwalvis Narwal Noordse vinvis Orca Potvis Spitsdolfijn van gray Tuimelaar Walrus Witflankdolfijn Witsnuitdolfijn Witte dolfin Vleermuizen <u>Habitatrichtlijn</u> Baardvleermuis Bechsteins vleermuis Bosvleermuis Brandts vleermuis Franjestaart Gewone dwergvleermuis Gewone grootoorvleermuis Grijs grootoorvleermuis Grote hoefijzerneus Grote rosse vleermuis Ingekorven vleermuis	Kleine dwergvleermuis Kleine hoefijzerneus Laatvlieger Meervleermuis Mopsvleermuis Noordse vleermuis Rosse vleermuis Ruige dwergvleermuis Tweekleurige vleermuis Vale vleermuis Watervleermuis Landzoogdieren <u>Habitatrichtlijn</u> Bever Hamster Hazelmuis Lynx Noordse woelmuis Otter Wilde kat Wolf <u>Overige soorten</u> Aardmuis Boomarter Bosmuis Bunzing Damhart Das Dwergmuis Dwergspitsmuis Edelhert Eekhoorn Egel Eikelmuis Gewone bosspitsmuis	Gewone zeehond Grijs zeehond Grote bosmuis Haas Hermelijn Huisspitsmuis Konijn Molmuis Ondergrondse woelmuis Ree Rosse woelmuis Steenarter Tweekleurige bosspitsmuis Veldmuis Veldspitsmuis Vos Waterspitsmuis Wezel Wild zwijn Woelrat Kreeftachtigen <u>Overige soorten</u> Europese rivierkreeft Wekdieren <u>Habitatrichtlijn</u> Bataafse stroommossel Platte schijfhoren
--	---	---	--

**Sporenplanten-
bladmossen**

Habitatrichtlijn

Geel
schorpioenmos
Tonghaarmuts

**Sporenplanten-
varens**

Habitatrichtlijn

Kleine vlotvaren

Overige soorten

Blaasvaren
Groensteel
Schubvaren

Zaadplanten

Habitatrichtlijn

Drijvende
waterweegbree
Groenknolorchis
Kruipend
moerasscherm
Liggende raket
Zomerschroeforchis

Overige soorten

Akkerboterbloem
Akkerdoornzaad
Akkerogentroost
Beklierde
ogentroost
Berggamander
Bergnactorchis
Blauw guichelheil
Bokkenorchis
Bosboterbloem
Bosdravik
Brave hendrik
Brede wolfsmelk
Breed wollegras
Bruinrode
wespenorchis
Dennenorchis
Dreps
Echte gamander
Franjgentiaan
Geelgroene
wespenorchis
Geploide
vrouwenmantel
Getande veldsla
Gevlekt
zonneroosje
Glad biggenkruid

Gladde zegge

Groene nachtorchis
Groot spiegelklokje
Grote bosaardbei
Grote
leeuwenklauw
Honingorchis
Kalkboterbloem
Kalketrip
Karthuizeranjer
Karwijselie
Kleine ereprijs
Kleine schorseneer
Kleine wolfsmelk
Kluwenklokje
Knollathyrus
Knolspirea
Korensla
Kranskarwij
Kruiptijm
Lange zonnedauw
Liggende ereprijs
Moeragamander
Muurbloem
Naakte lathyrus
Naaldenkervel
Pijlscheefkelk
Roggelelie
Rood
peperboompje
Rozenkransje
Ruw pazelzaad
Scherpkruid
Schubzegge
Smalle raai
Spits havikskruid
Steenbraam
Stijve wolfsmelk
Stofzaad
Tengere distel
Tengere veldmuur
Trosgamander
Veenbloembies
Vliegenorchis
Vroege ereprijs
Wilde averuit
Wilde ridderspoor
Wilde weit
Wolfskers
Zandwolfsmelk
Zinkviooltje
Zweedse kornoelje

Dagvlinders

Habitatrichtlijn

Apollovlinder
Boszandoog
Donker
pimpernelblauwtje
Grote vuurvlinder
Moeraparelmoer-
vlinder
Pimpernelblauwtje
Tijmblauwtje
Zilverstreephooi-
beestje

Overige soorten

Aardbeivlinder
Bosparelmoer-
vlinder
Bruin dikkopje
Bruine eikenpage
Duinparelmoer-
vlinder
Gentiaanblauwtje
Grote
parelmoervlinder
Grote vos
Grote
weerschijnvlinder
Iepenpage
Kleine heivlinder
Kleine
ijsvogelvlinder
Kommavlinder
Sleedoorpage
Spiegeldikkopje
Veenbesblauwtje
Veenbesparel-
moervlinder
Veenhooibeestje
Veldparelmoer-
vlinder
Zilveren maan

Nachtvlinders

Habitatrichtlijn

Teunisbloempijl-
staart

Haften

Habitatrichtlijn

Oeveraas

Libellen

Habitatrichtlijn

Bronslibel
Gaffellibel

Gevlekte
witsnuitlibel
Groene
glazenmaker
Mercurwaterjuffer
Noordse
winterjuffer
Oostelijke
witsnuitlibel
Rivierrombout
Sierlijke
witsnuitlibel

Overige soorten

Beekrombout
Bosbeekjuffer
Donkere
waterjuffer
Gevlekte glanslibel
Gewone bronlibel
Hoogveenglanslibel
Kempense
heidelibel
Speerwaterjuffer

Kevers

Habitatrichtlijn

Brede
geelrandwaterroof-
kever
Gestreepte
waterroofkever
Juchtleerkever
Vermiljoenkever

Overige soorten

Vliegend hert

Reptielen

Habitatrichtlijn

Dikkopschildpad
Gladde slang
Kemp's
zeeschildpad
Lederschildpad
Muurhagedis
Soepschildpad
Zandhagedis

Overige soorten

Adder
Hazelworm
Levendbarende
hagedis
Ringslang

Rode Lijst vaatplanten en vissen

Rode Lijst Vissen

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Adderzeenaald	<i>Entelurus aequoraesus</i>
Ansjovis	<i>Engraulis encrasicolus</i>
Barbeel	<i>Barbus barbus</i>
Beekforel	<i>Salmo trutta ssp. fario</i>
Beekprik	<i>Lampetra planeri</i>
Bittervoorn	<i>Rhodeus amarus</i>
Botervis	<i>Pholis gunnulus</i>
Driedradige meun	<i>Gaidropsurus vulgaris</i>
Elrits	<i>Phoxinus phoxinus</i>
Fint	<i>Alosa fallax</i>
Gestippelde alver	<i>Alburnoides bipunctatus</i>
Gevlekte gladde haai	<i>Mustelus asterias</i>
Gevlekte griet	<i>Zeugopterus punctatus</i>
Glasgrondel	<i>Aphia minuta</i>
Grote koornaarvis	<i>Atherina presbyter</i>
Grote modderkruiper	<i>Misgurnus fossilis</i>
Grote pieterman	<i>Trachinus draco</i>
Kleine slakdolf	<i>Liparis montagui</i>
Kopvoorn	<i>Leuciscus cephalus</i>
Kroeskarper	<i>Carassius carassius</i>
Kwabaal	<i>Lota lota</i>
Pijlstaartrog	<i>Dasyatis pastinaca</i>
Ruwe haai	<i>Galeorhinus galeus</i>
Serpeling	<i>Leuciscus leuciscus</i>
Sneep	<i>Chondrostoma nasus</i>
Stekelrog	<i>Raja clavata</i>
Steur	<i>Acipenser sturio</i>
Trompetterzeenaald	<i>Syngnathus typhle</i>
Vetje	<i>Leucaspis delineatus</i>
Vlagzalm	<i>Thymallus thymallus</i>
Vorskwab	<i>Raniceps raninus</i>
Winde	<i>Leuciscus idus</i>
Zeepaardje	<i>Hippocampus ramulosus</i>
Zeestekelbaars	<i>Spinachia spinachia</i>
Zwarte grondel	<i>Gobius niger</i>

Rode Lijst Vaatplanten

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Aangebrande orchis	<i>Orchis ustulata</i>
Aapjesorchis	<i>Orchis simia</i>
Aardbeiganzerik	<i>Potentilla sterilis</i>
Aarddistel	<i>Cirsium acaule</i>
Aardkastanje	<i>Bunium bulbocastanum</i>
Absintalsem	<i>Artemisia absinthium</i>
Akkerandoorn	<i>Stachys arvensis</i>
Akkerboterbloem	<i>Ranunculus arvensis</i>
Akkerdoornzaad	<i>Torilis arvensis</i>
Akkergeelster	<i>Gagea villosa</i>
Akkerleeuwenbek	<i>Misopates orontium</i>
Akkerogentroost	<i>Odontites vernus ssp. vernus</i>
Akkerviltkruid	<i>Filago arvensis</i>
Akkerzenegroen	<i>Ajuga chamaepitys</i>
Alpenheksenkruid	<i>Circaea alpina</i>
Alpenrus	<i>Juncus alpinoarticulatus ssp. alpinoarticulatus</i>
Amandelwolfsmelk	<i>Euphorbia amygdaloides</i>
Armbloemige waterbies	<i>Eleocharis quinqueflora</i>
Beemd haver	<i>Helictotrichon pratense</i>
Beemdkroon	<i>Knautia arvensis</i>
Beenbreek	<i>Narthecium ossifragum</i>
Beklierde ogentroost	<i>Euphrasia rostkoviana</i>
Berendruif	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>
Bergdravik	<i>Bromopsis erecta</i>
Berggamander	<i>Teucrium montanum</i>
Berghertshooi	<i>Hypericum montanum</i>
Bergnactorchis	<i>Platanthera chlorantha</i>
Bergsteentijm	<i>Clinopodium menthifolium</i>
Bergvrouwenmantel	<i>Alchemilla monticola</i>
Berijpte viltroos	<i>Rosa sherardii</i>
Besanjelier	<i>Cucubalus baccifer</i>
Betonie	<i>Stachys officinalis</i>
Beverneltorkruid	<i>Oenanthe pimpinelloides</i>
Bevertjes	<i>Briza media</i>
Bilzekruid	<i>Hyoscyamus niger</i>
Blaasvaren	<i>Cystopteris fragilis</i>
Blauw guichelheil	<i>Anagallis arvensis ssp. foemina</i>

Blauw kweldergras	<i>Puccinellia fasciculata</i>
Blauw walstro	<i>Sherardia arvensis</i>
Blauwe bremraap	<i>Orobanche purpurea</i>
Blauwe knoop	<i>Succisa pratensis</i>
Blauwe leeuwenbek	<i>Linaria arvensis</i>
Blauwgras	<i>Sesleria albicans</i>
Bleek bosvogeltje	<i>Cephalanthera damasonium</i>
Bleek schildzaad	<i>Alyssum alyssoides</i>
Bleekgeel blaasjeskruid	<i>Utricularia ochroleuca</i>
Bleekgele hennepnetel	<i>Galeopsis segetum</i>
Bleke schubwortel	<i>Lathraea squamaria</i>
Bleke zegge	<i>Carex pallescens</i>
Blonde zegge	<i>Carex hostiana</i>
Bochtige klaver	<i>Trifolium medium</i>
Bokkenorchis	<i>Himantoglossum hircinum</i>
Bolderik	<i>Agrostemma githago</i>
Bonte paardenstaart	<i>Equisetum variegatum</i>
Borstelgras	<i>Nardus stricta</i>
Borstelkrans	<i>Clinopodium vulgare</i>
Bosaardbei	<i>Fragaria vesca</i>
Bosboterbloem	<i>Ranunculus polyanthemos ssp. nemorosus</i>
Bosdravik	<i>Bromopsis ramosa ssp. benekenii</i>
Bosdroogbloem	<i>Gnaphalium sylvaticum</i>
Bosorchis	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>
Boswalstro	<i>Galium sylvaticum</i>
Bottelroos	<i>Rosa villosa [s.s.]</i>
Brave hendrik	<i>Chenopodium bonus-henricus</i>
Brede ereprijs	<i>Veronica austriaca ssp. teucrium</i>
Brede orchis	<i>Dactylorhiza majalis ssp. majalis</i>
Brede raai	<i>Galeopsis ladanum</i>
Brede waterpest	<i>Elodea canadensis</i>
Brede wolfsmelk	<i>Euphorbia platyphyllos</i>
Brede zannichellia	<i>Zannichellia palustris ssp. major</i>
Breed fakkelgras	<i>Koeleria pyramidata</i>
Breed vlieszaad	<i>Corispermum marschallii</i>
Breed wollegras	<i>Eriophorum latifolium</i>
Bruine snavelbies	<i>Rhynchospora fusca</i>
Bruinrode wespenorchis	<i>Epipactis atrorubens</i>
Canadees hertshooi	<i>Hypericum canadense</i>
Christoffelkruid	<i>Actaea spicata</i>

Dennenorchis	<i>Goodyera repens</i>
Dennenwolfsklauw	<i>Huperzia selago</i>
Dichtbloemig kweldergras	<i>Puccinellia rupestris</i>
Dichte bermzegge	<i>Carex muricata</i>
Distelbremraap	<i>Orobanche reticulata</i>
Dodemansvingers	<i>Oenanthe crocata</i>
Doffe ereprijs	<i>Veronica opaca</i>
Dolik	<i>Lolium temulentum</i>
Doorgroeide boerenkers	<i>Thlaspi perfoliatum</i>
Draadgentiaan	<i>Cicendia filiformis</i>
Draadklaver	<i>Trifolium micranthum</i>
Draadrus	<i>Juncus filiformis</i>
Draadzegge	<i>Carex lasiocarpa</i>
Dreps	<i>Bromus secalinus</i>
Driedelige waterranonkel	<i>Ranunculus tripartitus</i>
Driedistel	<i>Carlina vulgaris</i>
Driehoornig walstro	<i>Galium tricornutum</i>
Driekantige bies	<i>Schoenoplectus triqueter</i>
Drijvende egelskop	<i>Sparganium angustifolium</i>
Drijvende waterranonkel	<i>Ranunculus omiophyllus</i>
Drijvende waterweegbree	<i>Luronium natans</i>
Dubbelloof	<i>Blechnum spicant</i>
Duifkruid	<i>Scabiosa columbaria</i>
Duits viltkruid	<i>Filago vulgaris</i>
Duitse brem	<i>Genista germanica</i>
Duitse gentiaan	<i>Gentianella germanica</i>
Dwergbloem	<i>Anagallis minima</i>
Dwerggras	<i>Mibora minima</i>
Dwergrus	<i>Juncus pygmaeus</i>
Dwergviltkruid	<i>Filago minima</i>
Dwergvlas	<i>Radiola linoides</i>
Echt lepelblad	<i>Cochlearia officinalis ssp. officinalis</i>
Echte gamander	<i>Teucrium chamaedrys ssp. germanicum</i>
Echte guldenroede	<i>Solidago virgaurea</i>
Echte karwij	<i>Carum carvi</i>
Eenarig wollegras	<i>Eriophorum vaginatum</i>
Eenbes	<i>Paris quadrifolia</i>
Eenbloemig wintergroen	<i>Moneses uniflora</i>
Eenbloemige zeekraal	<i>Salicornia pusilla</i>
Eenzijdig wintergroen	<i>Orthilia secunda</i>

Eironde leeuwenbek	<i>Kickxia spuria</i>
Eivormige waterbies	<i>Eleocharis ovata</i>
Engels gras	<i>Armeria maritima</i>
Engels lepelblad	<i>Cochlearia officinalis ssp. anglica</i>
Fijn goudscherm	<i>Bupleurum tenuissimum</i>
Fijnstengelige vrouwenmantel	<i>Alchemilla filicaulis</i>
Fraai hertshooi	<i>Hypericum pulchrum</i>
Franjegmentiaan	<i>Gentianella ciliata</i>
Franse aardkastanje	<i>Conopodium majus</i>
Franse boekweit	<i>Fagopyrum tataricum</i>
Franse silene	<i>Silene gallica</i>
Galigaan	<i>Cladium mariscus</i>
Gaspeldoorn	<i>Ulex europaeus</i>
Geel cypergras	<i>Cyperus flavescens</i>
Geel viltkruid	<i>Filago lutescens</i>
Geel zonneroosje	<i>Helianthemum nummularium</i>
Geelgroene vrouwenmantel	<i>Alchemilla xanthochlora</i>
Geelgroene wespenorchis	<i>Epipactis muelleri</i>
Geelhartje	<i>Linum catharticum</i>
Gegolfd fonteinkruid	<i>Potamogeton x zizii</i>
Gegroefde veldsla	<i>Valerianella carinata</i>
Gekield sterrenkroos	<i>Callitriche cophocarpa</i>
Gele hoornpapaver	<i>Glaucium flavum</i>
Gele kornoelje	<i>Cornus mas</i>
Gele monnikskap	<i>Aconitum vulparia</i>
Gele zegge	<i>Carex flava</i>
Gelobde maanvaren	<i>Botrychium lunaria</i>
Gelobde melde	<i>Atriplex laciniata</i>
Genaald schapengras	<i>Festuca ovina</i>
Genadekruid	<i>Gratiola officinalis</i>
Geoorde veldsla	<i>Valerianella ramosa</i>
Geplooide vrouwenmantel	<i>Alchemilla subcrenata</i>
Gesteelde zoutmelde	<i>Atriplex pedunculata</i>
Getande veldsla	<i>Valerianella dentata</i>
Gevlekt biggenkruid	<i>Hypochaeris maculata</i>
Gevlekt hertshooi	<i>Hypericum maculatum</i>
Gevlekt zonneroosje	<i>Tuberaria guttata</i>
Gevlekte orchis	<i>Dactylorhiza maculata [s.s.]</i>
Gewone agrimonie	<i>Agrimonia eupatoria</i>
Gewone vleugeltjesbloem	<i>Polygala vulgaris</i>

Gipskruid	<i>Gypsophila muralis</i>
Glad biggenkruid	<i>Hypochaeris glabra</i>
Gladde zegge	<i>Carex laevigata</i>
Glanzige hoornbloem	<i>Cerastium fontanum ssp. holosteoides</i>
Goudhaver	<i>Trisetum flavescens</i>
Graskers	<i>Lepidium graminifolium</i>
Graslathyrus	<i>Lathyrus nissolia</i>
Groene bermzegge	<i>Carex divulsa</i>
Groene nachtorchis	<i>Coeloglossum viride</i>
Groenknolorchis	<i>Liparis loeselii</i>
Groensteel	<i>Asplenium viride</i>
Grondster	<i>Illecebrum verticillatum</i>
Groot spiegelklokje	<i>Legousia speculum-veneris</i>
Groot zeegras	<i>Zostera marina</i>
Grote biesvaren	<i>Isoetes lacustris</i>
Grote bosaardbei	<i>Fragaria moschata</i>
Grote bremraap	<i>Orobanche rapum-genistae</i>
Grote centaurie	<i>Centaurea scabiosa</i>
Grote graslelie	<i>Anthericum liliago</i>
Grote keverorchis	<i>Listera ovata</i>
Grote leeuwenklauw	<i>Aphanes arvensis</i>
Grote muggenorchis	<i>Gymnadenia conopsea</i>
Grote tijm	<i>Thymus pulegioides</i>
Grote wolfsklauw	<i>Lycopodium clavatum</i>
Gulden sleutelbloem	<i>Primula veris</i>
Handjesereprijs	<i>Veronica triphyllos</i>
Hangende zegge	<i>Carex pendula</i>
Harige ratelaar	<i>Rhinanthus alectorolophus</i>
Harlekijn	<i>Orchis morio</i>
Hauwklaver	<i>Tetragonolobus maritimus</i>
Heelbeen	<i>Holosteum umbellatum</i>
Heelkruid	<i>Sanicula europaea</i>
Heemst	<i>Althaea officinalis</i>
Heidekartelblad	<i>Pedicularis sylvatica</i>
Heidezegge	<i>Carex ericetorum</i>
Hennepvreter	<i>Orobanche ramosa</i>
Herfstschroeforchis	<i>Spiranthes spiralis</i>
Herfsttijloos	<i>Colchicum autumnale</i>
Hondskruid	<i>Anacamptis pyramidalis</i>
Hondsviooltje	<i>Viola canina</i>

Honingorchis	<i>Herminium monorchis</i>
Jeneverbes	<i>Juniperus communis</i>
Kale vrouwenmantel	<i>Alchemilla glabra</i>
Kalkboterbloem	<i>Ranunculus polyanthemos ssp. polyanthemoides</i>
Kalketrip	<i>Centaurea calcitrapa</i>
Kalkhoornbloem	<i>Cerastium brachypetalum</i>
Kalkraket	<i>Calepina irregularis</i>
Kalkwalstro	<i>Galium pumilum</i>
Kamgras	<i>Cynosurus cristatus</i>
Karthuizer anjer	<i>Dianthus carthusianorum</i>
Karwijselie	<i>Selinum carvifolia</i>
Karwijvarkenskervel	<i>Peucedanum carvifolia</i>
Kattendoorn	<i>Ononis repens ssp. spinosa</i>
Klavervreter	<i>Orobanche minor</i>
Klein blaasjeskruid	<i>Utricularia minor</i>
Klein glaskroos	<i>Elatine hydropiper</i>
Klein glidkruid	<i>Scutellaria minor</i>
Klein heksenkruid	<i>Circaea x intermedia</i>
Klein nimfkruid	<i>Najas minor</i>
Klein slijkgras	<i>Spartina maritima</i>
Klein spiegelklokje	<i>Legousia hybrida</i>
Klein sterrenkroos	<i>Callitriche palustris</i>
Klein warkruid	<i>Cuscuta epithymum</i>
Klein wintergroen	<i>Pyrola minor</i>
Klein zeegras	<i>Zostera noltii</i>
Kleinbloemige salie	<i>Salvia verbenaca</i>
Kleine viesvaren	<i>Isoetes echinospora</i>
Kleine ereprijs	<i>Veronica verna</i>
Kleine kattenstaart	<i>Lythrum hyssopifolia</i>
Kleine keverorchis	<i>Listera cordata</i>
Kleine knotszegge	<i>Carex hartmanii</i>
Kleine kroosvaren	<i>Azolla mexicana</i>
Kleine pimpernel	<i>Sanguisorba minor ssp. minor</i>
Kleine ratelaar	<i>Rhinanthus minor</i>
Kleine ruit	<i>Thalictrum minus</i>
Kleine rupsklaver	<i>Medicago minima</i>
Kleine schorseneer	<i>Scorzonera humilis</i>
Kleine steentijm	<i>Clinopodium acinos</i>
Kleine valeriaan	<i>Valeriana dioica</i>
Kleine veenbes	<i>Oxycoccus palustris</i>

Kleine wolfsklauw	<i>Diphasiastrum tristachyum</i>
Kleine wolfsmelk	<i>Euphorbia exigua</i>
Kleine zonnedaauw	<i>Drosera intermedia</i>
Kleinste egelskop	<i>Sparganium natans</i>
Kleverige reigersbek	<i>Erodium lebelii</i>
Klimopbremraap	<i>Orobanche hederæ</i>
Klimopklokje	<i>Wahlenbergia hederacea</i>
Klimopwaterranonkel	<i>Ranunculus hederaceus</i>
Klokjesgentiaan	<i>Gentiana pneumonanthe</i>
Kluwenklokje	<i>Campanula glomerata</i>
Knikbloem	<i>Chondrilla juncea</i>
Knikkend nagelkruid	<i>Geum rivale</i>
Knollathyrus	<i>Lathyrus linifolius</i>
Knolspirea	<i>Filipendula vulgaris</i>
Knolsteenbreek	<i>Saxifraga granulata [s.s.]</i>
Knolvossenstaart	<i>Alopecurus bulbosus</i>
Knopbies	<i>Schoenus nigricans</i>
Knopig doornzaad	<i>Torilis nodosa</i>
Knotszegge	<i>Carex buxbaumii</i>
Koprus	<i>Juncus capitatus</i>
Koraalwortel	<i>Corallorhiza trifida</i>
Korenbloem	<i>Centaurea cyanus</i>
Korenschijnspurrie	<i>Spergularia segetalis</i>
Korensla	<i>Arnoseric minima</i>
Krabbenscheer	<i>Stratiotes aloides</i>
Kranskarwij	<i>Carum verticillatum</i>
Kranssalie	<i>Salvia verticillata</i>
Kranssalomonszegel	<i>Polygonatum verticillatum</i>
Kruidvlier	<i>Sambucus ebulus</i>
Kruipbrem	<i>Genista pilosa</i>
Kruipend moerasscherm	<i>Apium repens</i>
Kruipende moerasweegbree	<i>Echinodorus repens</i>
Kruiptijm	<i>Thymus praecox</i>
Kruisbladgentiaan	<i>Gentiana cruciata</i>
Kruisbladwalstro	<i>Cruciata laevipes</i>
Kruismuur	<i>Moenchia erecta</i>
Kuifvleugeltjesbloem	<i>Polygala comosa</i>
Laksteeltje	<i>Catapodium marinum</i>
Lancetbladige basterdwederik	<i>Epilobium lanceolatum</i>
Lange zonnedaauw	<i>Drosera longifolia</i>

Langstengelig fonteinkruid	<i>Potamogeton praelongus</i>
Lansvaren	<i>Polystichum lonchitis</i>
Lavendelhei	<i>Andromeda polifolia</i>
Liggend bergvlas	<i>Thesium humifusum</i>
Liggende ereprijs	<i>Veronica prostrata</i>
Liggende raket	<i>Sisymbrium supinum</i>
Liggende vleugeltjesbloem	<i>Polygala serpyllifolia</i>
Linnaeusklokje	<i>Linnaea borealis</i>
Malrove	<i>Marrubium vulgare</i>
Mannetjesorchis	<i>Orchis mascula</i>
Melkviooltje	<i>Viola persicifolia</i>
Moerasbasterdwederik	<i>Epilobium palustre</i>
Moerasgamander	<i>Teucrium scordium</i>
Moerashertshooi	<i>Hypericum elodes</i>
Moeraskartelblad	<i>Pedicularis palustris</i>
Moerasmele	<i>Deschampsia setacea</i>
Moerasstreepzaad	<i>Crepis paludosa</i>
Moeraswespenorchis	<i>Epipactis palustris</i>
Moeraswolfsklauw	<i>Lycopodiella inundata</i>
Moeraswolfsmelk	<i>Euphorbia palustris</i>
Moeslook	<i>Allium oleraceum</i>
Mosbloempje	<i>Crassula tillaea</i>
Muurbloem	<i>Erysimum cheiri</i>
Muurhavikskruid	<i>Hieracium murorum</i>
Naakte lathyrus	<i>Lathyrus aphaca</i>
Naaldenkervel	<i>Scandix pecten-veneris</i>
Nachtkoekoeksbloem	<i>Silene noctiflora</i>
Noords walstro	<i>Galium boreale</i>
Noordse veenbies	<i>Trichophorum cespitosum ssp. cespitosum</i>
Noordse zegge	<i>Carex aquatilis</i>
Oeverkruid	<i>Littorella uniflora</i>
Onderaardse klaver	<i>Trifolium subterraneum</i>
Ondergedoken	<i>Apium inundatum</i>
Ongelijkbladig fonteinkruid	<i>Potamogeton gramineus</i>
Oorsilene	<i>Silene otites</i>
Oosterse morgenster	<i>Tragopogon pratensis ssp. orientalis</i>
Overblijvende hardbloem	<i>Scleranthus perennis</i>
Paardenbloem	<i>Taraxacum officinale</i>
Paardenbloem	<i>Taraxacum officinale</i>
Paardenhaarzegge	<i>Carex appropinquata</i>

Paardenzuring	<i>Rumex aquaticus</i>
Parnassia	<i>Parnassia palustris</i>
Pijlscheefkelk	<i>Arabis hirsuta ssp. sagittata</i>
Plat blaasjeskruid	<i>Utricularia intermedia</i>
Plat fonteinkruid	<i>Potamogeton compressus</i>
Platte bie	<i>Blysmus compressus</i>
Polei	<i>Mentha pulegium</i>
Polzegge	<i>Carex cespitosa</i>
Poppenorchis	<i>Aceras anthropophorum</i>
Prachtanjer	<i>Dianthus superbus</i>
Priemvetmuur	<i>Sagina subulata</i>
Purperorchis	<i>Orchis purpurea</i>
Rapunzelklokje	<i>Campanula rapunculus</i>
Rechte driehoeksvaren	<i>Gymnocarpium robertianum</i>
Riempjes	<i>Corrigiola litoralis</i>
Rijsbes	<i>Vaccinium uliginosum</i>
Rijstgras	<i>Leersia oryzoides</i>
Rivierstruisriet	<i>Calamagrostis pseudophragmites</i>
Riviertandzaad	<i>Bidens radiata</i>
Rode bie	<i>Blysmus rufus</i>
Rode bremraap	<i>Orobanche lutea</i>
Rode dophei	<i>Erica cinerea</i>
Rode ogentroost	<i>Odontites vernus ssp. serotinus</i>
Roggelelie	<i>Lilium bulbiferum ssp. croceum</i>
Rond sterrenkroos	<i>Callitriche hermaphroditica</i>
Rond wintergroen	<i>Pyrola rotundifolia</i>
Ronde zegge	<i>Carex diandra</i>
Ronde zonedauw	<i>Drosera rotundifolia</i>
Rood bosvogeltje	<i>Cephalanthera rubra</i>
Rood peperboompje	<i>Daphne mezereum</i>
Rozenkransje	<i>Antennaria dioica</i>
Ruig hertshooi	<i>Hypericum hirsutum</i>
Ruig zoutkruid	<i>Bassia hirsuta</i>
Ruige anjer	<i>Dianthus armeria</i>
Ruige leeuwentand	<i>Leontodon hispidus</i>
Ruige weegbree	<i>Plantago media</i>
Ruw parelzaad	<i>Lithospermum arvense</i>
Ruwe dravik	<i>Bromopsis ramosa ssp. ramosa</i>
Schedegeelster	<i>Gagea spathacea</i>
Scherpkruid	<i>Asperugo procumbens</i>

Schubvaren	<i>Ceterach officinarum</i>
Schubzegge	<i>Carex lepidocarpa</i>
Selderij	<i>Apium graveolens</i>
Sierlijke vetmuur	<i>Sagina nodosa</i>
Slank wollegras	<i>Eriophorum gracile</i>
Slanke gentiaan	<i>Gentianella amarella</i>
Slanke mantelanjer	<i>Petrorhagia prolifera</i>
Slanke vrouwenmantel	<i>Alchemilla micans</i>
Slanke wikke	<i>Vicia tetrasperma ssp. gracilis</i>
Slanke zegge	<i>Carex strigosa</i>
Slijkzegge	<i>Carex limosa</i>
Slofhak	<i>Anthoxanthum aristatum</i>
Smal longkruid	<i>Pulmonaria montana</i>
Smalle raai	<i>Galeopsis angustifolia</i>
Snavelruppia	<i>Ruppia maritima</i>
Soldaatje	<i>Orchis militaris</i>
Spaanse ruiters	<i>Cirsium dissectum</i>
Spaanse zuring	<i>Rumex scutatus</i>
Spatelviltkruid	<i>Filago pyramidata</i>
Spiesleeuwenbek	<i>Kickxia elatine</i>
Spindotterbloem	<i>Caltha palustris ssp. araneosa</i>
Spiraalaruppia	<i>Ruppia cirrhosa</i>
Spits fonteinkruid	<i>Potamogeton acutifolius</i>
Spits havikskruid	<i>Hieracium lactucella</i>
Spitslobbige vrouwenmantel	<i>Alchemilla vulgaris</i>
Steenanjer	<i>Dianthus deltoides</i>
Steenbraam	<i>Rubus saxatilis</i>
Steenhoornbloem	<i>Cerastium pumilum</i>
Stekelbrem	<i>Genista anglica</i>
Stekende bies	<i>Schoenoplectus pungens</i>
Stekende wolfsklauw	<i>Lycopodium annotinum</i>
Stengelloze sleutelbloem	<i>Primula vulgaris</i>
Stengelomvattend havikskruid	<i>Hieracium amplexicaule</i>
Stijf hardgras	<i>Catapodium rigidum</i>
Stijf struisriet	<i>Calamagrostis stricta</i>
Stijf vergeet-mij-nietje	<i>Myosotis stricta</i>
Stijve moerasweegbree	<i>Echinodorus ranunculoides</i>
Stijve naaldvaren	<i>Polystichum aculeatum</i>
Stijve ogentroost	<i>Euphrasia stricta</i>
Stijve steenraket	<i>Erysimum hieracifolium</i>

Stijve wikke	<i>Vicia tenuifolia</i>
Stijve wolfsmelk	<i>Euphorbia stricta</i>
Stinkend streepzaad	<i>Crepis foetida</i>
Stinkende ganzenvoet	<i>Chenopodium vulvaria</i>
Stinkende kamille	<i>Anthemis cotula</i>
Stippelzegge	<i>Carex punctata</i>
Stofzaad	<i>Monotropa hypopitys</i>
Stomp fonteinkruid	<i>Potamogeton obtusifolius</i>
Strobloem	<i>Helichrysum arenarium</i>
Teer guichelheil	<i>Anagallis tenella</i>
Teer vederkruid	<i>Myriophyllum alterniflorum</i>
Tengere distel	<i>Carduus tenuiflorus</i>
Tengere veldmuur	<i>Minuartia hybrida</i>
Torenkruid	<i>Arabis glabra</i>
Trilgraszegge	<i>Carex brizoides</i>
Tripmadam	<i>Sedum reflexum</i>
Trosdravik	<i>Bromus racemosus</i>
Trosgamander	<i>Teucrium botrys</i>
Tweehuizige zegge	<i>Carex dioica</i>
Valkruid	<i>Arnica montana</i>
Vals muizenoor	<i>Hieracium peleterianum</i>
Valse kamille	<i>Anthemis arvensis</i>
Veenbies	<i>Trichophorum cespitosum ssp. germanicum</i>
Veenbloembies	<i>Scheuchzeria palustris</i>
Veenmosorchis	<i>Hammarbya paludosa</i>
Veenreukgras	<i>Hierochloe odorata</i>
Veldgentiaan	<i>Gentianella campestris</i>
Veldgerst	<i>Hordeum secalinum</i>
Veldsalie	<i>Salvia pratensis</i>
Verfbrem	<i>Genista tinctoria</i>
Vertakte paardenstaart	<i>Equisetum ramosissimum</i>
Vetblad	<i>Pinguicula vulgaris</i>
Viltroos	<i>Rosa tomentosa</i>
Viltzegge	<i>Carex tomentosa</i>
Vingerzegge	<i>Carex digitata</i>
Vlasdolik	<i>Lolium remotum</i>
Vlashuttentut	<i>Camelina sativa ssp. alyssum</i>
Vlaswarkruid	<i>Cuscuta epilinum</i>
Vleeskleurige orchis	<i>Dactylorhiza incarnata</i>
Vliegenorchis	<i>Ophrys insectifera</i>

Vlottende bies	<i>Eleogiton fluitans</i>
Vlottende waterranonkel	<i>Ranunculus fluitans</i>
Vlozegge	<i>Carex pulicaris</i>
Vogelnestje	<i>Neottia nidus-avis</i>
Vogelpootklaver	<i>Trifolium ornithopodioides</i>
Voorjaarszegge	<i>Carex caryophylla</i>
Voszegge	<i>Carex vulpina</i>
Vroege ereprijs	<i>Veronica praecox</i>
Vroege zegge	<i>Carex praecox</i>
Wantsenorchis	<i>Orchis coriophora</i>
Wateraardbei	<i>Potentilla palustris</i>
Waterdrieblad	<i>Menyanthes trifoliata</i>
Waterlepeltje	<i>Ludwigia palustris</i>
Waterlobelia	<i>Lobelia dortmanna</i>
Weegbreefonteinkruid	<i>Potamogeton coloratus</i>
Weidekervel	<i>Silaum silaus</i>
Weidekervel-torkruid	<i>Oenanthe silaifolia</i>
Weideklokje	<i>Campanula patula</i>
Welriekende agrimonie	<i>Agrimonia procera</i>
Welriekende nachtorchis	<i>Platanthera bifolia</i>
Wijdbloeiende rus	<i>Juncus tenageia</i>
Wild kattenkruid	<i>Nepeta cataria</i>
Wilde averuit	<i>Artemisia campestris ssp. campestris</i>
Wilde gagel	<i>Myrica gale</i>
Wilde kievitsbloem	<i>Fritillaria meleagris</i>
Wilde narcis	<i>Narcissus pseudonarcissus ssp. pseudonarcissus</i>
Wilde peterselie	<i>Petroselinum segetum</i>
Wilde ridderspoor	<i>Consolida regalis</i>
Wilde tijm	<i>Thymus serpyllum</i>
Wilde weit	<i>Melampyrum arvense</i>
Wildemanskruid	<i>Pulsatilla vulgaris</i>
Wilgalant	<i>Inula salicina</i>
Wilgsla	<i>Lactuca saligna</i>
Wit bosvogeltje	<i>Cephalanthera longifolia</i>
Witte engbloem	<i>Vincetoxicum hirundinaria</i>
Witte muggenorchis	<i>Pseudorchis albida</i>
Witte munt	<i>Mentha suaveolens</i>
Witte rapunzel	<i>Phyteuma spicatum ssp. spicatum</i>
Witte snavelbies	<i>Rhynchospora alba</i>
Witte waterranonkel	<i>Ranunculus ololeucos</i>

Wolfskers	<i>Atropa bella-donna</i>
Wollige distel	<i>Cirsium eriophorum</i>
Wondklaver	<i>Anthyllis vulneraria</i>
Wrangwortel	<i>Helleborus viridis ssp. occidentalis</i>
Zaagblad	<i>Serratula tinctoria</i>
Zachte hennepnetel	<i>Galeopsis pubescens</i>
Zachte naaldvaren	<i>Polystichum setiferum</i>
Zandvarkensgras	<i>Polygonum oxyspermum ssp. raii</i>
Zandwolfsmelk	<i>Euphorbia seguieriana</i>
Zeealsem	<i>Seriphidium maritimum</i>
Zeegerst	<i>Hordeum marinum</i>
Zeegroen walstro	<i>Galium glaucum</i>
Zeelathyrus	<i>Lathyrus japonicus</i>
Zeevenkel	<i>Crithmum maritimum</i>
Zeeweegbree	<i>Plantago maritima</i>
Zeewolfsmelk	<i>Euphorbia paralias</i>
Zilt torkruid	<i>Oenanthe lachenalii</i>
Zinkboerenkers	<i>Thlaspi caerulescens</i>
Zinkviooltje	<i>Viola lutea ssp. calaminaria</i>
Zomeradonis	<i>Adonis aestivalis</i>
Zomerklokje	<i>Leucojum aestivum</i>
Zomerschroeforchis	<i>Spiranthes aestivalis</i>
Zwartblauwe rapunzel	<i>Phyteuma spicatum ssp. nigrum</i>
Zwarte lathyrus	<i>Lathyrus niger</i>
Zweedse kornoelje	<i>Cornus suecica</i>

Bijlage 2: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Vleermuizen en hun leefgebied worden beschermd door de Wet natuurbescherming. In deze wet is bepaald dat in het geval van een ruimtelijke ingreep ruim van tevoren bekeken moet worden of de ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Vleermuisverblijfplaatsen zijn op te delen in verschillende typen: winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwtjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paarverblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waar tussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de typen verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de wet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevens-autoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de wetgeving. Voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een langlopend onderzoek nodig (van april/mei t/m september/oktober) en zijn 4 tot 6 bezoeken nodig. Om onnodige vertraging te voorkomen, wordt daarom aangeraden om in de planning van de voorgenomen plannen rekening te houden met deze onderzoeksperiode.

Maatregelen ten behoeve van vleermuizen zijn nodig:

- indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:

- er sprake is van een kraamkolonie;
- er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats of paarplaats;
- er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- de gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten er voor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen deze behouden moeten blijven of anderszins op een goede manier vervangen dienen te worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult, moet onverminderd blijven bestaan.

Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende mitigerende maatregelen nodig zijn:

- niet slopen in de winterslaapperiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn.

Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn kan een ontheffing aangevraagd worden bij de provincie waarin de ingreep plaatsvindt. Een afwijzingsbrief, die stelt dat geen ontheffing nodig is, 'omdat als de voorgestelde maatregelen genomen worden er immers geen verboden overtreden worden' geldt als goedkeuring van de voorgestelde maatregelen. Zijn de maatregelen niet voldoende, dan moeten deze aangepast worden. Als dat niet mogelijk is of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verstrekt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen ook uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomenrijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Bijlage 3: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Als mitigerende maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren. Indien goedgekeurd, wordt door de provincie een “positieve afwijzing” afgegeven.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding in gevaar?

“Ruimtelijke inrichting en ontwikkeling” of een “dwingende reden van groot openbaar belang” gelden echter niet als een wettelijk belang. Dit betekent dat de provincie in het kader van ruimtelijke ingrepen alleen een positieve afwijzing af kan geven.

Bescherming van vogelnesten

Artikel 3.1 lid 2 uit de Wet natuurbescherming luidt:

“Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen”.

Voorafgaand en tijdens de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met eventueel aanwezige vogelnesten. Er is sprake van een nest wanneer er nestindicatief gedrag is waargenomen en/of er een broedsel aanwezig is. Het vernielen of beschadigen van een nest is verboden. Dit geldt voor alle vogelsoorten. De meeste vogels maken echter elk broedseizoen een nieuw nest of zijn goed in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen onder de bescherming van de Wnb wanneer het in gebruik is (tijdens het broedseizoen). Wanneer een dergelijk nest niet in gebruik is, is geen ontheffing nodig voor het vernielen of beschadigen ervan.

Verstoring van vogels is ook verboden, maar er bestaat een uitzondering voor verstoring die niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (artikel 3.1 lid 5 Wnb). Dit betekent dat verstoring tijdens het broedseizoen toegestaan is, mits de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort gewaarborgd blijft.

Een (beperkt) aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn niet alleen beschermd wanneer ze in gebruik zijn, maar het hele jaar:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de

nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).

3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Tot slot is er nog een categorie 5: Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Voor deze soorten is extra onderzoek nodig, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd; deze soorten zijn namelijk *wel* jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Hieronder de lijst met jaarrond beschermde vogelnesten:

Nesten van de volgende soorten zijn jaarrond beschermd indien ze nog in functie zijn:

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>
Huisemus	<i>Passer domesticus</i>
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
Ransuil	<i>Asio otus</i>
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>
Steenuil	<i>Athene noctua</i>
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>

Nesten van de volgende soorten zijn niet jaarrond beschermd (categorie 5), maar hiervan is inventarisatie wel gewenst:

Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>
Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>
Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>
Bosuil	<i>Strix aluco</i>
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>
Eider	<i>Somateria mollissima</i>
Ekster	<i>Pica pica</i>
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Glanskop	<i>Parus palustris</i>
Grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>
Groene specht	<i>Picus viridis</i>
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>
Hop	<i>Upupa epops</i>
Huiswaluw	<i>Delichon urbica</i>
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>
Kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>
Kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>
Koolmees	<i>Parus major</i>
Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>
Oeverwaluw	<i>Riparia riparia</i>
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>
Raaf	<i>Corvus corax</i>
Ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>
Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>
Zwarte mees	<i>Parus ater</i>
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>

